

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **P. Č.**, proti žalované **České advokátní komoře**, se sídlem Praha 1, Národní 16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 10. 2013, č. j. 6 A 107/2010 - 23,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Praze domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 19. 4. 2010, č. j. 989/2010, a ze dne 27. 4. 2010, č. j. 1115/2010, ze dne 3. 5. 2010, č. j. 991/10, kterými nebylo vyhověno jeho žádostem o poskytnutí právní služby, protože žalobce neprokázal splnění podmínek stanovených v § 18 odst. 2 věty první zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

V reakci na výzvu k zaplacení soudních poplatků požádal žalobce o osvobození od soudních poplatků, které městský soud žalobci přiznal usnesením ze dne 8. 9. 2010, č. j. 6 A 107/2010 - 10. Nyní však městský soud toto osvobození žalobci odňal usnesením ze dne 2. 10. 2013, č. j. 6 A 107/2010 - 23 (dále jen „napadené usnesení“) a odůvodnil je tím, že žalobce byl v řízeních u městského soudu opakovaně osvobočován pro nemajetnost, o které sice městský soud ani nyní nepochybuje, nicméně má za to, že existují jiné důvody pro odnětí osvobození od soudních poplatků se zpětnou účinností. Těmito důvody je stále narůstající počet řízení vyvolaných žalobcem, jejichž společným rysem není snaha o

vyřešení sporu, ale naopak neustálé zpochybňování dílčích procesních úkonů soudu. Městský soud proto dospěl k závěru, že žalobce zneužívá institut osvobození od soudních poplatků a svá práva uplatňuje kverulatořním a šikanózním způsobem, kdy podstata sporu ustupuje do pozadí a žalobce se soustředí pouze na proces samotný. Za této situace považuje městský soud za plně opodstatněné po žalobci požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence s ním spojených nákladů. Stejný přístup k žalobcovým sporům ostatně zaujímá už i Nejvyšší správní soud. Městský soud proto žalobci odňal dobrodiní osvobození od soudních poplatků i ve věcech starších (mezi něž náleží i nyní přezkoumávaná věc), neboť se v povaze sporu a procesní aktivitě žalobce nijak neliší od věcí, v nichž osvobození od soudních poplatků žalobci přiznáno nebylo od samého počátku.

Proti tomuto usnesení brojí nyní žalobce (dále jen „stěžovatel“) podáním, které je podle svého obsahu kasační stížností. V ní explicitně neodkázal na konkrétní zákonem předpokládaný stížnostní důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že je namítán důvod podle § 103 odst. 1 písm. a), resp. d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je přitom záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z <http://www.nssoud.cz>).

Stěžovatel ve své kasační stížnosti rozporuje postup městského soudu, který mu nejprve osvobození od soudních poplatků přiznal a poté je odňal, ačkoli shledal, že stěžovatel je nemajetný. Odnětí osvobození od soudních poplatků je podle stěžovatele nezákonné a svévolné i proto, že jeho důvodem je povaha sporů, jež stěžovatel vede, nikoli zákonem vymezené předpoklady. Jak stěžovatel uvádí, městský soud, který jednou implicitně posoudil, že žaloba není zjevně neúspěšná, nemůže později vyslovit opak, neboť by tím přiznal, že „soudil pitomě“. Napadené usnesení proto označuje za hrubě svévolný akt (v následujícím textu také jako „kvaziporádkovou pokutu“), který se stěžovatele vlastně vůbec netýká, neboť ten usiluje o meritorní posouzení své věci. Odkaz soudu na civilní judikát z roku 1972 je podle jeho názoru absurdní, neboť správní soudnictví funguje nejdříve od roku 1990 a institut osvobození je ve správním soudnictví koncipován jinak než v soudnictví civilním. Městskému soudu navíc nepřísluší posuzovat racionalitu úkonů stěžovatele, stejně jako „žádná osoba není povinna pracně vyvracet bludy a klevety“ šířené v rozhodnutí městského soudu. Stěžovatel vytýká městskému soudu i to, že stěžovateli srozumitelně nepodal (užívaje jazyka „ptydepe“), v čem spočívá samoučelný charakter jeho sporů, že mu odnímá možnost napadat proces doručování písemností, protože „takový nesprávný postup (...) není prkotina“, a dále v souvislosti s posuzováním potenciální úspěšnosti návrhu městskému soudu vytýká neochotu pochopit, že „kverulantství je s ohledem na právní úpravu na rozdíl od jiných východoevropských zemí v ČR vyloučeno“. Stěžovatel rovněž namítá, že mu městský soud zatajil repliku z 16. 3. 2011, že nesprávně presumoval jeho nesouhlas s rozhodováním bez nařízení jednání a že jej nesprávně poučil o opravném prostředku, protože kasační stížnost není přípustná proti usnesení, kterým se pouze upravuje vedení řízení. Nadto brojí stěžovatel svou kasační stížností i proti průtahům v řízeních evidovaných před městským soudem pod sp. zn. 6 Ca 295/09, 6 A 130/11 či 6 Ca 77/09, a tyto průtahy staví do kontrastu se soustavným osočováním

pokračování

stěžovatele „z blbosti“ ze strany městského soudu. Ze všech těchto důvodů stěžovatel navrhuje, aby bylo napadené usnesení městského soudu zrušeno.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přípustností kasační stížnosti. Stěžovatelův názor o nepřipustnosti kasační stížnosti proti rozhodnutí ve věci osvobození od soudních poplatků, je nesprávný. Zdejší soud zde odkazuje na svou rozhodovací praxi, např. rozsudek ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 – 97, (všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Podle tohoto rozsudku nejsou rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků podřaditelná pod rozhodnutí podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (rozhodnutí, jimiž se pouze upravuje vedení řízení), neboť tímto rozhodnutím se rozhoduje o podstatném procesním právu účastníka řízení. Tento závěr je možné vztáhnout i na rozhodnutí o zpětném odnětí přiznaného osvobození od soudních poplatků.

Stěžovatel dále nezaplatil současně s podáním kasační stížnosti soudní poplatek za jeho podání a rovněž není v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a ani neprokázal, že by sám měl vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). V daném typu řízení však může Nejvyšší správní soud přikročit k meritornímu přezkumu i přes tento procesní nedostatek. Jak se Nejvyšší správní soud vyjádřil již dříve, pokud je cílem nyní posuzované kasační stížnosti přezkoumání rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudního poplatku, resp. o zamítnutí návrhu na ustanovení právního zástupce z řad advokátů, pak by se trváním na uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a povinném zastoupení jen řetězil problém, jenž má být rozhodnutím o této kasační stížnosti vyřešen (viz rozsudky ze dne 24. 10. 2007, sp. zn. 1 Afs 65/2007, či ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. 9 As 43/2007).

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání, za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud předně neshledal jako důvodnou námitku nepřezkoumatelnosti usnesení městského soudu. Městský soud popsál důvody, které jej k vydání napadeného rozhodnutí vedly, zdůvodnil svůj procesní postup a popsál úvahy, jimiž se řídil. Z obsahu tohoto rozhodnutí je patrné, že není pravda, že by městský soud své rozhodnutí založil na „klevetách“ či „osočování“ stěžovatele (z čehokoliv), jak se stěžovatel domnívá. Odůvodnění městského soudu je přitom jasné a srozumitelné, Nejvyšší správní soud tudíž nemůže přisvědčit stěžovateli, že by bylo psáno „jazykem ptydepe“ nebo jiným naprosto nesrozumitelným způsobem, či bylo založeno na desinterpretaci zákonných ustanovení a vytrhávání vět z kontextu zákona jako celku. Usnesení městského soudu je tedy plně přezkoumatelné (k ustálenému pojetí nepřezkoumatelnosti odkazuje Nejvyšší správní soud např. na své rozsudky ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73,

č. 787/2006 Sb. NSS, ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44, č. 689/2005 Sb. NSS, ze dne 25. 5. 2006, č. j. 2 Afs 154/2005 - 245, nebo ze dne 17. 1. 2008, č. j. 5 As 29/2007 - 64).

Dále se Nejvyšší správní soud neztotožnil ani s námitkou nezákonnosti rozhodnutí o zpětném odnětí osvobození od soudních poplatků. Ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. možnost odnětí osvobození od soudních poplatků se zpětnou účinností výslovně připouští. Pokud se tedy městský soud rozhodl aplikovat toto ustanovení, nemohlo jít bez dalšího o svévolnou revizi soudního aktu, jak se domnívá stěžovatel. Co se týče důvodů pro odnětí osvobození od soudních poplatků, městský soud nahlížel na předmětný spor jako na jeden z dlouhé řady skutkově i právně prakticky shodných řízení, které stěžovatel vůči žalované vede, a jejich podstatou už není ochrana stěžovatelových veřejných subjektivních práv, ale samotné vedení sporu. Dalším podpurným argumentem byl i počet řízení vedených stěžovatelem, který jen u tamního soudu čítá více než tři sta věcí. Odkázal-li přitom městský soud na judikaturu civilních soudů uvedenou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 16/1972, jejíž použití stěžovatel napadá jako nepřipadné, nelze přehlédnout, že tato rozhodnutí fakticky hovořila ve prospěch stěžovatele; nebýt výše popsaného specifického charakteru stěžovatelových podání a dalších procesních kroků a především jejich počtu, k odejmutí dříve přiznaného benefitu osvobození od soudních poplatků by městský soud nepřikročil.

Nejvyšší správní soud se již problematikou odnětí osvobození od soudních poplatků ve stěžovatelových věcech opakovaně zabýval. V usnesení ze dne 18. 12. 2012, č. j. 7 As 103/2012 - 20, konstatoval, že uplatňuje-li stěžovatel svá práva zjevně šikanózním způsobem, svévolně a účelově, soudí se nikoli pro nalezení meritorního řešení svého sporu, ale pro samotné vedení sporu, nelze mu přiznat osvobození od soudních poplatků ani s ohledem na jeho sociální poměry. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatelův postup i v tomto sporu naplňuje znaky šikanózního, svévolného a účelového výkonu práv. O tomto závěru svědčí nejen specifická procesní aktivita stěžovatele, jež není vedena snahou nalézt konstruktivní řešení, ale i extrémně vysoký počet skutkově a právně prakticky totožných řízení proti žalované, který je Nejvyššímu správnímu soudu znám z jeho úřední činnosti. Za této situace není pochyb o možnosti aplikovat shora citované závěry usnesení sedmého senátu zdejšího soudu i na posuzovaný případ.

Není dále pravda, že soud je oprávněn odejmout přiznané osvobození od soudních poplatků jen tehdy, dojde-li k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný. Z výkladu ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. plyne, že v takovém případě soud žádost o osvobození od soudních poplatků zamítne. Naproti tomu zpětné odnětí již přiznaného osvobození od soudních poplatků spojuje zákon se skutečností, že se ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození od soudních poplatků neodůvodňovaly. V takovém hodnocení však otázka nedostatku prostředků na straně žadatele není jediným kritériem. Součástí posouzení poměrů účastníka je rovněž úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Proto městský soud nepochybil, když odnětí osvobození od soudních poplatků odůvodnil podrobně popsanou specifickou procesní aktivitou stěžovatele. Lze tedy uzavřít, že zpětné odnětí osvobození od soudních poplatků nebylo nezákonné a ani nebylo zatíženo „libovůlí“, jak se vyjádřil stěžovatel.

pokračování

Nelze přisvědčit ani námitce, že stěžovateli je postupem městského soudu znemožňován přístup k soudní ochraně (např. v souvislosti s domnělými procesními vadami při doručování písemností). Jak Nejvyšší správní soud vyložil např. v usnesení ze dne 20. 9. 2012, č. j. 7 As 103/2012 – 12, pokud má stěžovatel objektivním právem přiznanou procesní možnost vést určité spory, je jeho právem je skutečně vést. Institut osvobození od soudních poplatků však není určen k tomu, aby umožnil nemajetným osobám vést jakékoli spory podle jejich libosti, ale primárně k ochraně přístupu nemajetných osob k soudu ve věcech, které se bezprostředně dotýkají jejich životní sféry. V dané věci Nejvyšší správní soud neshledal, že by se jednalo o spor, který by takový bezprostřední a citelný dopad do stěžovatelovy životní sféry vykazoval. Pakliže se tedy stěžovatel rozhodl vést i spory, které se této jeho životní sféry nedotýkají, nemůže mu v tom být nijak bráněno, je však na místě, aby tak činil s vědomím, že každý spor s sebou nevyhnutelně nese i své náklady a že to bude on, kdo tyto náklady ponese.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost za nedůvodnou, nezbylo mu, než za podmínek vyplývajících z ustanovení § 110 odst. 1, věty druhé s. ř. s., ji rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Pokud jde o žalovanou, v jejím případě nelze o otázce její procesní úspěšnosti hovořit, neboť napadené usnesení městského soudu se týká výlučně procesního postavení stěžovatele. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. prosince 2013

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu